

Emocionāli labvēlīgas vides nozīme partnerattiecību ilgtspējībai un pēcnācēju radīšanai

Sandra Mihailova, Indra Tretjakova¹

Rīgas Stradiņa universitāte, Komunikācijas fakultāte, Latvija

¹ Daugavpils Universitātes doktorantūra, Latvija

Ievads. Pēdējos gados dzimstība samazinās ne tikai Latvijā, bet arī vairākās pasaules attīstītājās valstīs. Šīs problēmas pamatā nav tikai ekonomiskie apsvērumi, bet arī daudzi sociālpsiholoģiski faktori. Psiholoģiskais komforts ir būtisks aspekts partnerattiecību / laulības veidošanā, noturībā un ilgtspējībā. Emocionāli labvēlīga vide laulāto starpā var veicināt ģimenes vienotību, kā arī vēlmi radīt pēcnācējus, uzņemoties atbildību par viņu audzināšanu, tā radot emocionāli drošu vidi, kas veicinās labvēlīgu bērna psihisko un fizisko attīstību.

Vecākiem spējot identificēt, novērtēt un kontrolēt savas emocijas, bērnam ģimenē tiek nodrošināta emocionālās saskarsmes iemaņu apgūšana, kas veido uzvedības un saskarsmes prasmes, spējot iekļauties un darboties sociālajā vidē. Bērnam augot un kļūstot par pieaugušu cilvēku, šīs prasmes veicina spējas veidot partnerattiecības / laulību, radīt pēcnācējus un prasmes viņus audzināt.

Pēdējo gadu pētījumi liecina, ka emocionāli labvēlīgu vidi laulībā, kā arī labklājību laulībā / attiecībās lielā mērā nosaka laulāto personiskās īpašības: piemēram, konsekvence uzvedībā, zināma raksturu saderība, partneru psiholoģiskais briedums, iecietība, sevis un citu pieņemšana.

Partnerattiecību kvalitāti lielā mērā ietekmē arī prasme piedot, komunicēt un sniegt savstarpēju palīdzību un emocionālu atbalstu, spēja savstarpēji pielāgoties, sniegt otram psiholoģisko komfortu. Tās ir kvalitātes, ko partneri apgūst savu vecāku ģimenēs un pēc tam pārnes uz savu laulību / attiecībām. Savukārt neapmierinātība rodas, ja partneriem ir pretrunas starp reālo dzīvi un gaidām, kuras rezultātā rodas frustrēts emocionāls stāvoklis, kas noved pie emocionāli nelabvēlīgas vides attiecībās.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis ir noskaidrot emocionāli labvēlīgas vides nozīmi partnerattiecību veidošanā un ilgtspējībā, kā arī noskaidrot, vai laulība ir viens no veicinošiem faktoriem izvēlei radīt pēcnācējus. Pētījumā tika izmantota I. Tretjakovas izstrādātā aptauja "Aptauja par dzimstību ietekmējošiem faktoriem Latvijā", kura sastāv no demogrāfisko datu daļas un saturiskās daļas. Pētījumā piedalījās 185 sievietes un 36 vīrieši vecumā no 20 līdz 40 gadiem.

Rezultāti. Pētījumā tika konstatēts, ka laulātajiem respondentiem bērnu skaits ir lielāks (85% gadījumu ir bērni) nekā nelaulātajiem pāriem (tikai 17% gadījumu ir bērni). Lielākā daļa respondentu (67,1%) aptaujā piekrituši domai par bērības pieredzes ietekmi uz pašreizējām attiecībām ģimenē, kas apstiprina pieņēmumu par bērības pieredzes ietekmi uz pieaugušā ģimenes dzīvi.

Visbiežāk respondenti kā traucējošos faktoros vecāku ģimenē norāda, vecāku konfliktus (53%), šķiršanos (34%) un uzmanības trūkumu (31%), pārmērīgu alkohola lietošanu (31%) un emocionālas dabas vardarbību (21%).

Savukārt kā galvenās pašreizējo attiecību problēmas atzīmē emocionālu vardarbību (23,5%), datoratkarību (20,9%), narkotiku lietošanu (14%). Parādās sakarības starp bērībā piedzīvoto pieredzi un pašreizējām grūtībām partnerattiecībās. Respondenti, kuri norāda uz emocionāli labvēlīgu bērības vidi vecāku ģimenē, norāda arī uz pozitīvāku laulības pieredzi, salīdzinot ar tiem, kuriem bija emocionāli nelabvēlīga vide.

Secinājumi. Pētījums apstiprina, ka laulība ir būtisks faktors saistībā ar izvēli radīt pēcnācējus, savukārt laulības ilgumam ir ietekme uz bērnu skaitu ģimenē. Būtiska nozīme pieauguša cilvēka spējai veidot partnerattiecības ir bērības pieredzei vecāku ģimenē; emocionāli labvēlīgas vides pieredze bērībā var veicināt prasmi izveidot ilgtspējīgu laulību pieaugušo vecumā.